

Ключевые слова: *перевод, непрямой перевод, язык-посредник, перевод на неродной язык (Я2 перевод).*

The article is focused on indirect translation as a common phenomenon within the framework of translation of Ukrainian literary prose into other European languages. Analysis of causes and consequences of mediation in translation is also offered in the article.

Key words: *translation, indirect translation, mediating language, translation into a non-native language (L2 translation).*

УДК 821.10.01

Т. Данкевич, викладач англ. мови,
Київський національний лінгвістичний університет, Київ

ПЕРЕКЛАД АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Дана стаття присвячена проблемі перекладу авторських неологізмів з англійської мови на українську. У роботі проаналізовані неологізми та етапи їх розвитку в мові, виділені типи неологізмів за змістом та за способом створення. Особлива увага приділена способам перекладу, які застосовуються перекладачами при передачі неологізмів з англійської мови на українську: транскрипція, транслітерація, калькування та описовий переклад.

Ключові слова: *авторський неологізм, види перекладу, транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад.*

У наш час англійська мова, як і багато інших мов, переживає так званий “неологічний бум”. В англійській мові в середньому за рік з’являється 800 нових слів. Нова лексична одиниця проходить кілька стадій соціалізації (прийняття її в суспільстві) і лексикалізації (закріплення її у мові). З’явившись, неологізм поширюється, як правило, викладачами університетів, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Потім він фіксується в друці. Наступна стадія соціалізації – прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови. Після цього розпочинається процес лексикалізації: придбання навиків використання неологізмів у суспільстві, виявлення умов та протипоказань для його використання в різних контекстах.

Неологізм – новостворений термін, авторське слово або фраза, що перебуває в процесі входження в загальне використання і ще не включена до державної та загальноживованої мови. Таким чином, неологізми можна поділити на:

1. Власне неологізми (новизна форми поєднується з новизною змісту): *bio-computer* – комп’ютер, котрий імітує нервову систему живих організмів, *thought-processor* – комп’ютер, який логічно будує та розвиває ідеї.

2. Трансномінація (поєднує новизну форми слова зі значенням, яке вже передавалося раніше іншою формою): *sudser* – мильна опера, *big C* – рак.

3. Семантичні інновації або переосмислення (нове значення позначається формою, яка вже була в мові): *bread* – гроші, *drag* – нудга.

В англійській мові останніх десятиліть переважають одиниці першої групи, що пов'язано з ростом потреб суспільства дати назви новим реаліям, які виникли в зв'язку з науково-технічним прогресом.

За способом творення неологізми поділяють на :

1. Фонологічні.
2. Запозичення.
3. Семантичні.

4. Синтаксичні, які утворюються шляхом комбінації існуючих у мові знаків (слово-твор)[2:136].

Авторські неологізми в романах охоплюють дуже широкий шар лексики: від абсолютно конкретних предметів і дій, які часто вже мають свою назву, до назви нових речей і часто нереальних, фантастичних персонажів, у тому числі і таких, про яких часто невідомо нічого, окрім імені. Робиться це для додання більшої достовірності створеному світу. Авторські неологізми часто не стають одиницями словника, хоча найбільш вдалі і комунікативно-значущі або необхідні слова переймаються мовним колективом і потрапляють у словарний склад мови.

Основна трудність при перекладі авторських неологізмів – це з'ясування значення нового слова. Власне переклад неологізму, значення якого вже відоме перекладачеві, – завдання порівняно простіше, і вирішується воно шляхом використання способів, приведених нижче, залежно від того, до якого типу слів належить даний неологізм.

Якщо нове слово відсутнє в англо-українському словнику, то слід спробувати знайти його в англійському тлумачному словнику. У багатьох широко відомих словниках існують розділи «Нові слова» (New Words Section). При цьому рекомендується користуватися словниками найостанніших видань.

Значення неологізму доводиться з'ясувати найчастіше з контексту.

Отже, процес перекладу неологізмів з англійської мови на українську проходить у два етапи:

– з'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних (енциклопедичних) словників, або з'ясовує значення нового слова, зважаючи на його структуру і контекст);

– власне переклад (*передача*) засобами української мови, а саме: транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад, пряме включення.

Транскрипція полягає у фонетичній передачі неологізму, тобто так, як він звучить іноземною мовою. Наприклад, I could tell a guy on my floor was a *facebooker* when he was wasting hours of his time a day posting on Facebook. Я можу сказати, що мій сусідякий проживав зі мною на поверсі був справжнім фейсбукером, оскільки він витрачав багато часу, розміщуючи записи на Фейсбуці.

Транслітерація полягає у тому, що за допомогою українських букв передається слово з англійської мови. Наприклад: A *blog* is a journal available for other people to read on the web. *Блог* — журнал, який люди можуть читати в мережі Інтернет.

Переклад неологізмів за допомогою калькування заключається в заміні складових частин, морфем чи слів їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Наприклад:

David will take a *minication* down to Sarasota for a couple of days. Девід поїде до Сарасоти на декілька днів під час своєї міні-відпустки.

Описовий переклад використовується у випадку, якщо перекладач не може передати неологізм за допомогою вищенаведених способів. Найчастіше це трапляється тоді, коли поняття, явище чи предмет, який називає неологізм відсутній у мові перекладу. Наприклад: *cars-sharing* (*car-pooling* American English) – спільне користування автомобілем (наприклад із сусідами) з метою скорочення кількості транспортних засобів на дорогах і зменшення, таким чином, негативного впливу на навколишнє середовище. How widespread is *car-sharing* in Europe and the US? Наскільки поширене спільне використання автомобілів в Європі та США?

Останнім часом при перекладі неологізмів застосовується також прийом прямого включення, який полягає у використанні оригінального написання англійського слова в українському тексті. Найчастіше можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, із збереженням оригінального написання, і української: *web* - сторінка, *on-line* - доступ та ін.[1:213].

Використання способу прямого включення може мати право на існування, коли неологізм неможливо передати жодним з розглянутих способів у зв'язку зі специфічністю його звучання або написання. Наприклад: *Bluetooth is useful when transferring information between two or more devices that are near each other.* Технологію Bluetooth зручно користуватися для здійснення зв'язку між двома чи більше пристроями, що знаходяться на близькій відстані один від одного.

При перекладі іноді буває важко знайти відповідні слова в іншій мові через те, що соціокультурні та історичні умови життя народу, мовою якого здійснюється переклад, не потребували певного слова. У багатьох випадках в англійській мові нові слова утворюються з уже наявних слів без жодних змін їх написання чи вимови. Найбільш розповсюдженим видом конверсії є утворення дієслів від іменників. Особливістю саме неологізмів є те, що вони здебільшого не фіксуються словниками. Під час перекладу в окремих випадках доводиться застосовувати контекстуальні заміни чи описовий переклад. Більшість нових слів належать до безеквівалентної лексики; а тому виникають труднощі під час передачі їх українською мовою. Опис та роз'яснювальний переклад – переважний спосіб перекладу новоутворень. Досить часто використовується контекстуальний переклад, який зазвичай протиставляють “словниковому перекладу”, зазнаючи, таким чином, відповідності, які слово може мати в контексті на відміну від наданих у словнику.

У перекладі неологізмів, до яких відноситься фонова лексика, тобто, яка відрізняється у мові оригіналу і мові перекладу лексичними фонами (значення слів різняться семантичними долями), використовується також приблизний переклад. Це свідчить, що під час перекладу зберігається основне значення слова, проте у мові мети слово відрізняється від мови оригіналу лексичним фоном. Наприклад, *nerd* – неприємна, неприваблива людина; *buddy* – друг, товариш; *scumbag* – покидьок, *shell* – безпритульний, *wimp* – слабка людина, невдаха. Насправді, такий переклад не відтворює повністю лексичний фон слова, однак є допустовим перекладом. Такий спосіб також повністю не відповідає вимогам перекладу, оскільки втрачаються відтінки значення, конотативні відтінки слова, а з тим втрачається і прагматичний компонент[3:192].

У процесі перекладу найважливішим є його прагматичний аспект; тобто необхідно враховувати екологічні, соціокультурні, національні «відтінки» неологізмів. У процесі перекладу неможливо уникнути трансформації, але не слід забувати, що перекручення вихідної інформації або повне уникнення перекладу вважаються небажаними явищами.

Вагомий вплив на адекватну передачу прагматичного значення неологізму має особистість перекладача, його фаховий рівень, вікові характеристики тощо. Адекватній передачі прагматичного змісту сприяють фонові знання, які містять інформацію про культурний контекст. Процес перекладу прагматичного значення лексичних новоутворень передбачає взаємодію трьох типів компонента значення слова, який охоплює прагматичний компонент адресанта, адресата та перекладача. Прагматичного ефекту можна досягнути за умови взаємодії зазначених типів прагматичного значення.

Типовими помилками при перекладі є наступні: пропуск справжніх неологізмів, заміна одного іншим, коментування несуттєвих ознак. Найуживанішими способами перекладу є транслітерація (транскрипція), калькування, описовий та роз'яснювальний приблизний переклад. Жоден із способів передачі іншомовних новоутворень не є досконалим і не забезпечує абсолютно адекватного перекладу. Особливості перекладу кожного нового слова залежить від того, до якого типу слів воно належить (терміни, назви, скорочення, синоніми до слів, які вже мають відповідники в українській мові тощо). При передачі неологізму-назви особи важливу роль відіграє контекст, який є адекватним фоном для їх розуміння, запам'ятовування.

Неологізми охоплюють практично всі сфери сучасного життя. Поповнення лексичного складу англійської мови відбувається як за допомогою запозичень з інших мов, так і внутрішньомовними засобами, що знову і знову доводить, що мова – це жива система, в якій, як у дзеркалі, відображаються всі ті зміни, які мають місце бути в нашому повсякденному житті. Для того, щоб йти в ногу з часом і бути в курсі останніх тенденцій, перекладач повинен не тільки відслідковувати нові граматичні явища, але і займатися вивченням поповнення словникового складу мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мисуно Е.А. «Перевод с английского языка на русский язык. Практикум» / Е. А. Мисуно, И. В. Шаблыгина. – М.: Аверсев, 2009. – 213 с.
2. Намитокова Р.Ю. Авторские неологизмы: словообразовательный аспект / Р.Ю. Намитокова. – Ростов, 1986. – 163 с.
3. Розен Е.В. Новые слова, устойчивые словосочетания в английском языке / Е.В. Розен. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
4. Levchenko Y. «Neologism in the Lexical System of Modern English» / Y. Levchenko. – Germany, 2010 – 12 с.

Стаття надійшла до редакції 03.10.2014

Данкевич Т., преподаватель англ. языка
Киевский национальный лингвистический университет, Киев

ПЕРЕВОД АВТОРСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Данная статья посвящена проблеме перевода авторских неологизмов с английского на украинский язык. В работе проанализированы неологизмы и этапы их развития в языке, выделены типы неологизмов по содержанию и по способу образования. Особое внимание уделено способам перевода, которые применяются переводчиками при передаче неологизмов с английского языка на украинский: транскрипция, транслитерация, калькирование и описательный перевод. Для лучшего понимания неологизмов к каждому виду перевода приведены примеры.

Ключевые слова: авторский неологизм, виды перевода, транскрипция, транслитерация, калькирование, описательный перевод.

Dankevych T., lecturer of English
Kyiv National Linguistic University, Kyiv

THE TRANSLATION OF THE AUTHOR'S NEOLOGISMS IN THE ENGLISH LANGUAGE

This article is devoted to analysis of the problem of translation author's neologisms from English to Ukrainian. The article analyzes neologisms by their stages of development in the language, selected types of neologisms due to their meaning and the method of creation.

Key words: author neologism, types of translation, transcription, transliteration, loan transcription, descriptive translation.